

LUONNOS
20.7.2017

Hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (työmarkkinatuen rahoitus)

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia. Työmarkkinatuen *rahoitusvastuun jakautumisessa* on tarkoitus ottaa huomioon kunnilta maakunnille siirtyvät tehtävät. Työmarkkinatuen rahoitusta muutettaisiin erityisesti maakuntien kannustamiseksi tehokkaaseen *työllisyyden edistämiseen*. Työmarkkinatuen rahoituksessa huomioitaisiin edelleen myös kuntien tehtävä *työllisyyden edistämisessä*.

Esitys liittyy vuoden alusta voimaan tulevaksi ehdotettuun maakuntamallin ja on tarkoitettu käsiteltäväksi kyseiseen uudistukseen liittyvien hallituksen esitysten käsittelyn yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 20 .

SISÄLLYS

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Täydennetään tarvittaessa.

Pääministeri Juhan Sipilän hallitus linjasi huhtikuussa 2016 tehtävät, jotka on vuoden 2019 alusta lukien tarkoitus siirtää maakunnille. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskeväksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp). Esitykseen sisältyy ehdotus maakuntalaiksi, jonka 6 §:n 1 momentissa määritellään tehtäväalueet, joilla maakunta hoitaa sille lailla säädettyjä tehtäviä. Edellä mainitun säännöksen 9 kohdan mukaan maakunnan tehtäväälaan kuuluvat aluekehittämismääräyksien tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen.

Edelleen hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista (HE 15/2017 vp), jossa työ- ja elinkeinotoimistojen nykyiset työ- ja elinkeinopalvelut (julkiset työvoima- ja yrityspalvelut) sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yritys- ja kasvupalvelut koottaisiin maakunnallisiksi kasvupalveluiksi. Kyseisessä laissa säädettäisiin puitteet kasvupalveluiden järjestämiselle ja tuottamiselle, mutta ei määriteltäisi palveluiden sisältöä. Palveluiden sisällöstä säädettäisiin erillisissä laeissa.

Lisäksi hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja laiksi yksityisistä rekrytointipalveluista (HE 15/2017 vp), joilla korvattaisiin laki julkisesta työvoima- ja yritys- ja kasvupalvelusta, laki työllistymisestä edistävästä monialaisesta yhteis- ja kasvupalvelusta, laki alueiden kehittämisestä ja rakennus- ja kehittämissuunnitelmien rahoittamisesta ja laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi. Sosiaalisista yrityksistä annettu laki kumottaisiin.

Mainittujen hallituksen esitysten kokonaisuudesta rakentuu uudistus, jossa nykyiset työvoima- ja yritys- ja kasvupalvelut uudistetaan kasvupalveluiksi ja siirretään perustettavien maakuntien järjestämisvastuulle. Samalla palvelujen rahoitus uudistuu. Hallituksen esityksessä eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskeväksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) täydentämiseksi (HE 57/2017 vp) ehdotetaan maakuntien rahoitusta koskevien ja eräiden muiden säännösten osalta, että seuraavilta nykyisiltä momenteilta rahoitettujen tehtävien perusteella määräytyvien laskennallisten kustannusten muodostama osuus maakuntien valtionrahoituksen pohjasta kohdennettaisiin ehdotetun pykälän perusteella maakunnille: määräosa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoista (32.30.01), Julkiset työvoima- ja yritys- ja kasvupalvelut (32.30.51), Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (32.20.43), Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (32.30.45). Nämä määrärahat sisältyisivät jatkossa maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen taloudellisia vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksessä eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sekä hallituksen esityksessä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista. Jatkossa maakunnat voisivat itse päättää

työllistymistä edistävien palveluiden tarjoamiseen käytettävistä resursseista, jolloin palveluiden volyyymi ja rakenne voivat vaihdella alueellisesti ja poiketa nykyisestä.

Työmarkkinatuen rahoitusvastuu jakautuu nykyisin kuntien ja valtion kesken tavoitteena kannustaa kuntia edistämään työttömien työllistymistä. Kun työttömyyden hoito edellä kuvatulla tavalla, vastaavasti kuin sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä, siirtyy maakuntatuen perusteella osaksi maakuntien tehtävää, kuntien ja valtion tehtävät muuttuvat työllistymisen edistämiseksi muuttuvat. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työmarkkinatuen rahoitusvastuuta koskevia säännöksiä vastaamaan edellä kuvatuista hallituksen esityksistä seuraavaa kuntien ja maakuntien välistä vastuunjaon ja vaikutusmahdollisuuksien muutosta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Työmarkkinatuen rahoitus

Työmarkkinatuen rahoituksesta säädetään työttömyysturvalain (1290/2002) 14 luvun 3 a §:ssä. Työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan valtion varoista sen maksukauden loppuun saakka, jonka kuluessa työmarkkinatukea tulee henkilön työttömyyden perusteella maksetuksi yhteensä 300 päivältä. Tämän jälkeen, sen maksukauden loppuun, jonka aikana työmarkkinatukea tulee työttömyyden perusteella maksetuksi 1 000 päivältä, työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan puoliksi valtion ja työmarkkinatuen saajan kotikunnan varoista. Jos työmarkkinatuen maksaminen jatkuu yli sen maksukauden, jonka aikana 1 000 maksupäivää täyttyi, työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaa 70 prosentilla työttömyyden perusteella maksetusta työmarkkinatuesta ja lapsikorotuksesta, valtion osuuden alentuessa 30 prosenttiin.

Työmarkkinatuen 300 maksupäivän laskeminen alkaa uudelleen alusta sen jälkeen kun henkilö työssäoloehdon täytettyään ja työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saatuaan palaa uudelleen työmarkkinatuen saajaksi. Kustannusvastuun jako ei koske työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen perusteella maksettavaa työmarkkinatukea tai lapsikorotusta taikka em. palvelun ajalta maksettavaa korotusosaa eikä tällaista etuutta myöskään lueta työmarkkinatuen 300 maksupäivään.

Alla olevaan taulukkoon on koottu työmarkkinatukipäivien kertymä maakunnittain vuonna 2016.

Aika				
2016				
Työmarkkinatukipäivien kertymä maakunnittain				
	Yhteensä	300-499	500-999	1000 tai yli
Alue	Saajat	Saajat	Saajat	Saajat
Etelä-Karjala	3 524	1 414	1 459	1 304
Etelä-Pohjanmaa	3 438	1 575	1 442	1 085

Etelä-Savo	3 586	1 550	1 585	1 170
Kainuu	1 949	874	894	602
Kanta-Häme	3 919	1 556	1 688	1 409
Keski-Pohjanmaa	1 246	551	519	395
Keski-Suomi	9 292	3 757	3 864	3 511
Kymenlaakso	5 694	2 126	2 398	2 322
Lappi	5 108	2 091	2 190	1 826
Pirkanmaa	15 514	6 121	6 674	5 741
Pohjanmaa	2 745	1 214	1 138	903
Pohjois-Karjala	5 690	2 362	2 548	1 956
Pohjois-Pohjanmaa	11 810	5 006	5 222	3 960
Pohjois-Savo	7 023	2 703	2 917	2 781
Päijät-Häme	6 841	2 461	2 847	2 938
Satakunta	4 882	2 309	1 987	1 470
Uusimaa	41 172	16 012	18 406	15 820
Varsinais-Suomi	12 785	5 158	5 602	4 636
Yhteensä	146 218	58 840	63 380	53 829

Työmarkkinatuen kattamiseksi suoritettava ennakot

Työmarkkinatukimenoon suoritettavista ennakoista säädetään työttömyysturvalain 14 luvun 3 b §:ssä. Valtion on suoritettava Kansaneläkelaitokselle työmarkkinatukea varten kuukausittain ennakkoa siten, että ennakoiden määrä vastaa valtion sinä vuonna suoritettavaksi arvioitua määrää. Sen lisäksi valtion tulee suorittaa Kansaneläkelaitokselle sellainen määrä varoja, että Kansaneläkelaitoksen maksuvalmius työmarkkinatuen maksamiseen on kunakin ajankohtana riittävästi turvattu. Maksuvalmiussuoritus on palautettava valtiolle, kun sitä ei enää tarvita työmarkkinatuen maksuvalmiuden turvaamiseen.

Kuntien rahoitusosuuden perintä

Työmarkkinatuen saajan kotikuntana pidetään kuntaa, joka 14 luvun 3 a §:n 1 momentissa mainittuna työmarkkinatuen maksupäivänä on hänen väestötietojärjestelmään merkitty kotikuntansa. Työttömyysturvalain 14 luvun 3 c §:ssä säädetään sekä kotikunnan määrittämisestä että siitä, miten tämän kotikuntatiedon perusteella Kansaneläkelaitos perii kunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden vastuulle kuuluvan rahoitusosuuden, jota Kansaneläkelaitos puolestaan käyttää maksamansa työmarkkinatuen rahoittamiseen. Jos kunta ei maksa rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivinä, saatavaan liittyy viivästyskoron maksuvelvollisuus. Luvun 3 d §:ssä olevan asetuksenantovaltuutuksen perusteella valtioneuvoston työttömyysturvalain täytäntöönpanosta antaman asetuksen (1330/2002) 20 §:ssä, sellaisena kuin se on muutoksella 1225/2005, on säädetty tarkemmin kunnan rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle.

Käytännössä työmarkkinatuen rahoitusosuuden perintä tapahtuu seuraavasti.

Kansaneläkelaitos ilmoittaa työmarkkinatuen saajan kotikunnalle henkilöä koskevan tiedon, kun työmarkkinatukea on maksettu 200 päivältä. Jos henkilö siirtyy työttömyyspäivärahalta työmarkkinatuella, ilmoitus tehdään heti työmarkkinatuen maksamisen alkaessa.

Kuntien laskut ja niihin liittyvät luettelot laskutuksen perusteena olevista työmarkkinatuen saajista muodostetaan Kansaneläkelaitoksen toimesta ohjelmallisesti kerran kuukaudessa. Laskutuskausi on edeltävä kalenterikuukausi. Kunnat saavat työmarkkinatukilaskunsa viimeistään kuukauden 15. päivänä. Laskun eräpäivä on laskun lähettämiskuukauden 28 päivä.

Laskun liitteenä lähetetään luettelo niistä työmarkkinatuen saajista, joille maksettua työmarkkinatukea sisältyy laskuun. Luettelossa on henkilön nimi, henkilötunnus ja aika, jolta kuntaa veloitetaan sekä henkilöä koskeva kunnan maksuosuus. Henkilöt on ryhmitelty omien otsikoidensa alle 50 %:n ja 70 %:n rahoitusosuuden mukaan. Luettelossa on merkintä niiden henkilöiden kohdalla, joille maksettua työmarkkinatukea laskutetaan kunnalta ensimmäistä kertaa. Myös rahoitusosuutta vähentävät palautukset tai korjaukset ja rahoitusosuutta kasvattavat takautuvat korjaukset eritellään laskussa siinä vaiheessa kun kyseiselle työmarkkinatuen saajalle maksettua työmarkkinatukea koskeva korjausratkaisu on tehty.

Kansaneläkelaitos ja kunta voivat sopia henkilöluettelon sähköisestä tiedonsiirtomenettelystä. TietoFinland Oy toimii tiedonsiirrossa välittäjänä, jolloin Kansaneläkelaitos siirtää kunnan laskun liitetiedot sisältävän tiedoston FTP -protokollaa käyttäen Tieto Finland Oy:n välityspalvelimelle. TietoFinland Oy ja kunta ovat keskenään sopineet niistä menettelyistä, joilla TietoFinland Oy toimittaa kyseiset tiedot kunnan käyttöön.

Työmarkkinatuen osarahoitusvastuun huomioiminen kunnan valtionosuudessa

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 34 §:ssä säädetään, miten kunnan vastuulla olevien työmarkkinatukimenojen perusteella kunnan valtionosuutta lisätään tai vähennetään tavoitteena säilyttää vuoden 2006 alusta voimaan tulleen kuntien osarahoitusvastuuta koskeneen lainmuutoksen tarkoitus, jonka mukaan uudistuksen tuli olla mahdollisimman pitkälti jokaista kuntaa koskevalta osalta kustannusneutraali. Edelleen lain 34 a §:ssä säädetään, miten kuntien valtionosuuden kautta tasataan sitä kunnille aiheutuvaa kustannusten kasvua, joka johtuu vuoden 2015 alussa voimaan tulleesta kuntien rahoitusosuuden muutoksesta.

Edellä mainittujen säännösten perusteella työmarkkinatuen rahoitusvastuuta koskeva kunta-kohtaista kompensatiota laskettaessa verrataan kunnalle ehdotetusta työmarkkinatuen ja toimeentulotuen rahoitusmallista kunnalle aiheutuvaa nettomenoa kunnalle perustoimeentulotuesta vuonna 2003 laskennallisesti aiheutuneisiin nettomenoihin valtionosuuden jälkeen lisätynä sillä valtionosuuden lisäyksellä, joka kunnalle olisi mainittuna vuonna tullut, jos verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausraja olisi silloin ollut 90 prosentin sijasta 91 prosenttia ja kunnan valtionosuus sosiaali- ja terveydenhuoltoon olisi ollut 0,56 prosenttiyksikköä tuolloin voimassa ollutta valtionosuusprosenttia korkeampi. Edelleen kuntakohtaista kompensatiota laskettaessa oletetaan, että kunnalle perustoimeentulotuesta vuonna 2003 aiheutunut meno on ollut 90 prosenttia kunnalle toimeentulotuesta aiheutuneista kokonaismenoista.

Kun vuoden 2015 alusta kuntien rahoitusvastuuta muutettiin, säädettiin, että kustannusten kasvua kompensoidaan korottamalla yhteisöveron jako-osuutta muuttunutta vastuun määrää vastaavalla prosenttiosuudella kuntien hyväksi. Koska yhteisövero ei jakaudu yksittäisille kunnille lisävelvoitteesta aiheutuvien kustannusten mukaisesti, kunnan peruspalvelujen valtionosuutta lisätään tai vähennetään kustannusosuuden ja yhteisöveron erotuksella kuntakohtaisesti.

3 Esityksen tavoitteet, toteuttamisvaihtoehdot ja keskeiset ehdotukset

3.1 Esityksen tavoitteet

Aluekehittämisjärjestelmän ja kasvupalvelujen uudistaminen perustuu pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan ja sen perusteella huhtikuussa 2016 tehtyihin tarkentaviin linjauksiin.

Kasvupalveluiden ja sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden maakunnille siirtämistä koskevien esitysten tavoitteena on kestävä talouskasvu, alueiden kehittämisen sekä työllisyyden, työllistymisen ja yritysten toimintaedellytysten edistäminen valtion ja maakuntien toimenpiteiden ja niiden järjestämien palvelujen avulla. Esitysten tavoitteena on myös organisoida julkishallinnon rahoittamat ja järjestämisvastuulla olevat tehtävät sekä palvelut siten, että ne tukevat alueiden kasvua ja elinvoimaisuutta. Uudistuksessa luotaisiin aluekehittämisestä ja kasvupalveluista tiivis kokonaisuus.

Maakuntamalliin siirryttäessä tapahtuu rahoitusvastuun kannalta merkittäviä olosuhdemuutoksia. Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut korvataan uusilla kasvupalveluilla ja niiden järjestämisvastuu siirtyy valtiolta maakunnille. Uudenmaan maakunnan alueelle on esitetty omaa erillislaskua, jossa kasvupalvelujen järjestämisvastuu on Uudenmaan maakunnan sijasta kuntayhtymällä (Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa sekä mahdolliset muut kuntayhtymään liittyvät Uudenmaan alueen kunnat).

Työmarkkinatuen rahoitusvastuun taustalla ollut periaate työllistymisen hyötyjen jakautumisesta tasaisemmin julkisen sektorin eri toimijoiden kesken edellyttäisi, että myös maakunnille asetettaisiin vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta. Esityksen tavoitteena onkin huolehtia siitä, että maakunnalla on vähintään voimassa olevaa järjestelmää vastaava kannuste edistää alueen työttömien työllistymistä tehokkaasti tilanteessa, jossa maakunnan työttömyyden hoitoon saama rahoitus, josta palvelut työttömille järjestetään, on osa sen muuta yleiskatteellista rahoitusta. Tavoitteena on samalla edelleen säilyttää myös työmarkkinatuen saajan kotikunnalla oleva kannustin työllistymisen edistämiseen.

Maakuntien muihin tehtäviin kuin sosiaali- ja terveystalveluiden, ympäristöterveydenhuollon ja pelastustoimen tehtäviin perustuvasta rahoituksesta hallitus on antanut eduskunnalle maakuntien rahoituslain täydentämistä koskevan esityksen 18.5.2017.

Rahoitusta koskevan esitysten perusteella maakunnat saisivat rahoituksensa valtionosuuksista, joista edellä mainitun hallituksen esityksen mukaan 2,952 prosenttia määräytyisi vuoden 2017 laskelmien tasolla kasvupalvelua kuvaavista tekijöistä. Kasvupalvelua kuvaavien tekijöiden jakoperusteena olisi työttömien määrä (60 %), työttömyysaste (15 %) ja yritysten toimipaikat (25 %). Esityksen mukaan työttömien määrää ja työttömyysastetta tarkasteltaisiin suhteessa valtakunnallisiin tekijöihin. Maakunnan valtiolta saama rahoitus voisi vähentyä tai kasvaa alueen työttömyyden kehityksestä riippumatta, koska maakunnan saama rahoitus riippuisi siitä, miten alueen työttömyys kehittyy suhteessa koko maahan. Jakoperusteet eivät kannusta maakuntia taloudellisesta näkökulmasta tavoittelemaan valtakunnan keskiarvoa alhaisempaa työttömyyttä tai panostamaan työllistymisen edistämiseen, vaan rahoitusratkaisu on rakennettu siten, että maakunnilla olisi riittävät resurssit tarjota työllistymistä edistäviä palveluita.

Lisäksi maakuntauudistuksen myötä kuntien tehtäviä siirtyy maakuntien järjestämisvastuulle. Esimerkiksi kuntouttava työtoiminta on ollut kunnan järjestämisvastuulla ja jatkossa vastuu

siirtyy maakunnille. Muutoksen myötä kunta ei enää aiemmassa määrin pysty vaikuttamaan oman kunnan alueella työmarkkinatuen saajina olevien työttömyyteen.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot (täydennetään)

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että nykyisin työmarkkinatuen saajan kotikunnalle kohdistuva työmarkkinatuen rahoitusvastuu jatkossa jaettaisiin maakunnan ja henkilön kotikunnan kesken puoliksi. Jako vastaisi kunnan tosiasiallisia mahdollisuuksia vaikuttaa sen alueella asuvien työmarkkinatuen saajien työllisyyteen sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveystalouden järjestämismääräykset olisivat siirtyneet kunnilta maakunnille, mutta esimerkiksi opetus- ja kulttuuritoimi kuuluisi edelleen kunnan järjestämismääräyksen alaisuuteen. Valtion rahoitusosuus säilyisi ennallaan.

Ennallaan säilyisivät myös tilanteet, käytännössä työmarkkinatuen maksamisen syy ja kesto, joiden perusteella muun kuin valtion rahoitusvastuu syntyy. Maakunnan ja kunnan rahoitusvastuu alkaisi sen jälkeen, kun maksujakso, jonka sisällä työttömyyden perusteella maksetun työmarkkinatuen 300 maksupäivä on ollut, päättyy ja työttömyyden perusteella työmarkkinatuen maksaminen jatkuu edelleen. Kunnan rahoitusvastuu ei siis edelleenkään koskisi eikä maakunnalle syntyisi rahoitusvastuuta silloin, kun työmarkkinatuen saaja osallistuu työllistymistä edistävään palveluun.

	Nykyinen rahoitusvastuu		Uusi rahoitusvastuu		Ei muutosta
	300–999 pv tm-tukea saaneet	yli 1 000 pv tm-tukea saaneet	300–999 pv tm-tukea saaneet	yli 1 000 pv tm-tukea saaneet	
valtio	50 %	30 %	50 %	30 %	100 %
kunta	50 %	70 %	25 %	35 %	
maakunta	-	-	25 %	35 %	

Työmarkkinatukimenoit vuosina 2013—2016, miljoonaa euroa

	Yht.	Muutos %	Työttömyys-ajalta	Aktiivi-ajalta	Takaisinmaksut^	Valtion osuus työmarkkinatukimenoista		Kunnan osuus	
2013	1 439,7	18,9 %	963,9	475,8	-11,5	1 224,6	85 %	215,1	15 %
2014	1 646,1	14,3 %	1 100,8	545,3	-12,0	1 398,4	85 %	247,7	15 %
2015	1 759,5	6,9 %	1 172,8	586,8	-10,5	1 351,1	77 %	408,4	23 %
2016	1 843,1	4,7 %	1 208,3	634,8	-10,5	1 417,5	77 %	425,6	23 %

Lähde: Kelasto, työttömyysturva- ja korvausperusteiden mukaan; työmarkkinatukiseuranta, kunnan osarahoittama työmarkkinatuki

^Takaisinmaksut, joita ei ole pystytty kohdentamaan korvausperusteiden mukaan

**Esimerkkilaskelma
vuoden 2016 tiedoilla**

Maakunta	Kuntien osuus maa- kunnittain vuonna 2016	Maakuntien osuus 2019 jälkeen 50% kun- tien nykyisestä	Asukasluku 2015	Euroa / asukas
Uusimaa	132 113 878	66 056 939	1 620 261	40,8
Varsinais-Suomi	37 282 299	18 641 149	474 323	39,3
Satakunta	10 391 427	5 195 714	226 006	23,0
Kanta-Häme	10 437 972	5 218 986	174 710	29,9
Pirkanmaa	44 126 202	22 063 101	505 399	43,7
Päijät-Häme	22 494 927	11 247 464	208 525	53,9
Kymenlaakso	17 464 704	8 732 352	171 778	50,8
Etelä-Karjala	9 257 835	4 628 917	131 155	35,3
Etelä-Savo	9 060 264	4 530 132	141 621	32,0
Pohjois-Savo	20 946 522	10 473 261	253 239	41,4
Pohjois-Karjala	14 706 502	7 353 251	168 329	43,7
Keski-Suomi	27 470 015	13 735 007	273 446	50,2
Etelä-Pohjanmaa	8 267 720	4 133 860	197 371	20,9
Pohjanmaa	7 052 304	3 526 152	176 894	19,9
Keski-Pohjanmaa	3 035 655	1 517 827	69 032	22,0
Pohjois-Pohjanmaa	32 982 946	16 491 473	406 980	40,5
Kainuu	5 282 501	2 641 251	78 398	33,7
Lappi	13 216 097	6 608 048	180 858	36,5
Yhteensä	425 589 770	212 794 885	5 458 325	39,0

Laeilla alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sekä kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa on esitetty luotavaksi Uudenmaan kasvupalveluiden järjestämistä koskeva erillisratkaisu, jossa Espoon, Helsingin, Kauniaisen ja Vantaan kaupunkien (pääkaupunkiseudun kunnat) olisi perustettava kuntayhtymä. Tämä niin sanottu pakkokuntayhtymä järjestäisi kasvupalvelut koko Uudenmaan alueella, mutta ei vastaisi alueiden kehittämisestä, kasvupalveluiden yhteensovittamisesta muiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien tai muiden hallinnonalojen tehtävien kanssa eikä Euroopan unionin rakennerahastoja koskevista tehtävistä Uudellamaalla. Näistä tehtävistä Uudellamaallakin vastaisi maakunta.

Täydentyy.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset kansalaisiin

Työmarkkinatuen rahoitusvastuuta koskevalla esityksellä ei ole välittömiä vaikutuksia kansalaisten asemaan, sillä esitys liittyy kokonaisuudessaan maakuntaudistusta koskeviin esityksiin ja rahoituksen näkökulmasta on seurausta maakuntaudistuksen tarkoittamista muutoksista. Mahdolliset vaikutukset kansalaisten asemaan syntyvätkin ennen kaikkea sen kautta, miten maakunnalle ja henkilön kotikunnalle esitetyn ratkaisun kautta syntyvä kannustinvaikutus ohjaa maakuntia ja kuntia toimimaan alueellaan asuvien työmarkkinatuen saajien työllisyyden edistämiseksi.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotus säilyttäisi valtion rahoitusvastuun nykyisen suuruisena. Kuntien nykyisestä rahoitusosuudesta siirrettäisiin maakuntien vastuulle puolet, mikä vastaisi myös maakuntien vastuulle siirtyviä tehtäviä kuntien nykyisin toteuttamista aktiivijaksoista.

Valtio rahoittaisi edelleen kokonaan alle 300 päivää työmarkkinatukea saaneista maksettavat työmarkkinatuet sekä työllistymistä edistävien palveluiden aikaiset työmarkkinatukimenot riippumatta kertyneiden etuuspäivien määrästä.

Muutos toteutettaisiin kustannusneutraalisti siten, että rahoitusvastuun mukana maakunnille siirrettäisiin valtionosuuksia kompensoimaan nykyisiä työmarkkinatukimenoja. Liitteessä on esitetty Kelaston mukaiset tiedot vuodelta 2016 kuntien rahoitusvastuun euromääristä kunnittain ja maakunnittain. Myöhemmässä valmistelussa tulee ottaa huomioon, mitä euromäärät olisivat muutosvaiheessa ja lukita siirtyvän rahoituksen määrä sekä periaate, miten valtionosuuksissa summat huomioitaisiin. Vuonna 2016 maksetuista työmarkkinatuista kuntien maksamissa osuuksissa suhteessa asukaslukuun oli merkittävää vaihtelua (3—169 €/asukas).

			valtionosuus työttömien perusteella		valtionosuuden muutos, m€	rahoitusvastuun muutos (m€), jos kaikki 300-999 pv tmt:lla		Nettomuutos, m€	muutos per hkl
	1/16	1/17	muutos, hkl	rahoitus 16, m€		rahoitus 17, m€	rahoitusvastuun muutos (m€)		
01 UUSIMAA	97 746	92 648	-5 197	159,7	162,3	2,7	10,9	13,5	2 604
02 VARSAINEN-SUOMI	31 384	28 019	-2 371	51,3	50,9	-0,4	5,0	4,6	1 932
04 SATAMAKUNTA	6 180	4 088	-1 082	24,8	24,7	-0,1	2,3	2,2	2 028
05 KANTAHÄME	10 209	9 554	-655	16,7	16,8	0,1	1,4	1,5	2 215
06 PIRKANMÄÄ	38 758	36 539	-2 230	63,3	62,3	-1,0	6,8	5,8	1 783
07 PÄIJÄT-HÄME	6 613	4 488	-1 047	25,3	25,4	0,0	2,2	2,2	2 123
08 KYMENLAAKSO	11 105	10 462	-653	23,0	23,6	0,6	1,4	1,9	2 941
09 ETELÄ-KARJALA	9 943	9 502	-441	16,2	16,7	0,4	0,9	1,3	3 055
10 ETELÄ-SAVO	10 367	9 519	-838	16,9	16,7	-0,2	1,8	1,5	1 826
11 POHJOIS-SAVO	16 814	16 220	-1 594	27,5	26,7	-0,8	3,3	2,6	1 608
12 POHJOIS-KARJALA	13 228	12 901	-325	21,6	22,6	1,0	0,7	1,7	5 243
13 KEYSI-SUOMI	22 371	20 620	-1 751	36,5	36,2	-0,4	3,7	3,3	1 877
14 ETELÄ-POHJANMÄÄ	10 618	9 992	-1 327	17,2	16,1	-1,1	2,8	1,7	1 292
15 POUJANMÄÄ	8 228	7 792	-464	13,5	13,7	0,2	1,0	1,2	2 482
16 KEYSI-POHJANMÄÄ	3 000	3 408	-192	5,9	6,0	0,1	0,4	0,5	2 597
17 POUJIS-POHJANMÄÄ	29 251	27 442	-1 809	47,8	48,1	0,4	3,8	4,1	2 286
18 KAINUU	5 900	4 654	-1 246	9,6	8,7	-0,9	2,0	1,0	1 088
19 LAPPI	14 204	12 889	-1 335	23,2	22,6	-0,6	2,8	2,2	1 619
Yhteensä	367 346	342 089	-25 257	600,0	600,0	0,0	52,8	52,8	2 090

4.3 Vaikutukset viranomaisiin

Kunnan, Kelan, maakunnan tehtävät. Kannustinvaikutus.

Tausta:

tehtävien jakautumista koskevat esitykset sisältyvät hallituksen esitykseen /2017 vp., jonka perusteella kuntouttavan työtoiminnan järjestämismahdollisuus vähentyy kuntien osalta ja siir-

tyy maakunnille. Kuntouttava työtoiminta on ollut volyymiltaan merkittävä palvelu, jolla kunnat ovat pyrkineet edistämään työllisyyttä. Lisäksi kunnat ovat voineet tarjota työkokeilu- ja palkkatukityöpaikkoja työttömille. seuraavasti:

Vuonna 2015 kuntouttavia työtoimintajaksoja aloitettiin Kelaston tietojen mukaan noin 25 700 kertaa. Työkokeilujaksoja kunnissa tai kuntayhtymissä aloitettiin vuonna 2015 työnvälitystilaston mukaan noin 16 800. Näistä jaksoista ainakin noin 1 400 arvioidaan olleen sellaisia, jotka suoritettiin tehtävissä, joita kunnan järjestämisvastuulle ei tulevassa maakuntamallissa enää kuuluisi. Vuonna 2015 aloitettiin kunnissa ja kuntayhtymissä työnvälitystilaston mukaan noin 11 600 palkkatukijaksoa, joista ainakin noin 1 400 arvioidaan kohdistuneen maakunnille siirtyvien tehtävien piiriin. Edellä mainittujen kolmen aktivointitoimen piirissä aloitettiin kunnissa vuonna 2015 yhteensä noin 54 100 aktiivijaksoa. Näistä jaksoista arviolta 28 500 eli noin 53 prosenttia kohdistui maakunnille siirtyvien tehtävien alle. Lisäksi kunnat voivat vaikuttaa työllisyyteen esimerkiksi erilaisten rekrytointitapahtumien, neuvonnan ja opetus-toimen panostusten kautta.

Ehdotuksilla on vaikutusta Kansaneläkelaitoksen tehtäviin. Kansaneläkelaitoksen hoitama työmarkkinatuen rahoitusvastuuta koskeva laskutus jakautuisi ehdotuksen mukaan kahden rahoitukseen osallistuvan tahon kesken nykyisen yhden sijasta. Työmäärää koskevan vaikutuksen voidaan Kansaneläkelaitoksen hoitamien tehtävien näkökulmasta arvioida olevan vähäinen.

5 Asian valmistelu

Täydentyy.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Täydentyy.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

14 luku Erinäisiä säännöksiä

3 a §. *Työmarkkinatuen rahoitus.* Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että voimassa olevan lain mukainen työmarkkinatuen saajan kotikunnan rahoitusvastuu jaetaan maakunnan ja kotikunnan kesken niin, että kumpikin vastaa 50 prosentilla siitä rahoitusosuudesta, josta valtio ei vastaa. Kun työmarkkinatukea maksetaan ajalta, joka alkaa sen jälkeen kun maksujakso, jonka aikana työttömyyden perusteella työmarkkinatukea on maksettu 300 päivältä, on päättynyt, maakunta vastaisi 25 prosentin osuudella työttömyysajalta maksetusta työmarkkinatuesta ja työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaisi niin ikään 25 prosentin osuudella työttömyysajalta maksetusta työmarkkinatuesta. Kuten voimassa olevassa laissa säädetään, tämä vastuuosuus kestäisi siihen saakka kunnes työmarkkinatukea on työttömyyden perusteella maksettu yhteensä 1 000 päivältä. Tämän jälkeen valtion rahoitusosuus olisi voimassa olevaa lakia vastaavalla tavalla 30 prosenttia. Maakunta ja työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaisivat ylimenevästä osuudesta 35 prosentilla kumpikin.

3 c §. *Kuntien rahoitusosuuden perintä.* Pykälän otsikkoon ja sen 1 momenttiin lisättäisiin maakunta tahoksi, jolta Kansaneläkelaitos perii kuukausittain jälkikäteisen niiden rahoitusosuuden. Voimassa olevan lain mukaan kunta maksaa viivästysajalta korkolain (633/1982) 4 §:n mukaisen viivästyskoron. Esityksessä ehdotetaan, että viivästyskorko koskisi myös maakuntaa, jos se ei ole maksanut rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivinä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kotikunnan määrittelyä koskeva viittaus kumotusta väestötietolaista lakiin väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennuspalvelusta (661/2009). Muilta osin pykälä vastaisi voimassa olevaa lakia.

3 d §. *Muita rahoitusta koskevia säännöksiä.* Pykälän 1 momentissa viitataan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:ään, joka koskee työllistymistä edistävän palvelun ajalta maksettavia kulukorvauksia. Hallituksen esityksessä laiksi rekrytointi- ja osaamispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta ehdotetaan, että kulukorvauksia koskevat säännökset siirrettäisiin työttömyysturvalakiin. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksesta johtuva tekninen korjaus. Lisäksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että valtioneuvoston asetusvaltuutta koskeva valtuutus koskisi myös maakunnan rahoitusosuuden perimistä. Muilta osin pykälä vastaisi voimassa olevaa lakia.

2 Voimaantulo

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys liittyy säätämisyjärjestyksen kannalta erityisesti kunnallista ja muuta alueellista itsehallintoa koskevaan perustuslain 121 §:ään. Sillä on yhteys myös perustuslain 18 §:ään, jonka mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla, ja jonka 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön.

Täydennetään.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

Muutetaan työttömyysturvalain 14 luvun 3 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta, 3 c § ja 3 d §, sellaisena kuin niistä 14 luvun 3 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta ovat laissa 1370/2014, 14 luvun 3 c § on laissa 1457/2016 ja 3 d § on laissa 1217/2005, seuraavasti:

14 luku

Erinäisiä säännöksiä

3 a §

Työmarkkinatuen rahoitus

2) 1 kohdassa tarkoitetun maksukauden jälkeiseltä työttömyysajalta sen maksukauden loppuun, jonka aikana henkilölle on tullut maksetuksi työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea yhteensä 1 000 päivältä siten, että työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaa 25 prosentilla, maakunta 25 prosentilla ja valtio 50 prosentilla maksetun työmarkkinatuen rahoituksesta; ja

3) 2 kohdassa tarkoitetun maksukauden jälkeiseltä työttömyysajalta siten, että työmarkkinatuen saajan kotikunta vastaa 35 prosentilla, maakunta 35 prosentilla ja valtio 30 prosentilla työttömän työnhakijan toimeentulon turvaamiseksi maksetun työmarkkinatuen rahoituksesta.

3 c §

Kuntien ja maakuntien rahoitusosuuden perintä

Kansaneläkelaitos perii kunnilta ja maakunnilta kuukausittain jälkikäteen niiden rahoitusosuuden, jota Kansaneläkelaitos käyttää osana maksamaansa työmarkkinatukea. Jos kunta tai maakunta ei ole maksanut rahoitusosuuttaan viimeistään asetuksessa säädettyinä eräpäivinä, peritään viivästysajalta korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen viivästyskorko.

Työmarkkinatuen saajan kotikuntana pidetään kuntaa, joka 3 a §:n 1 momentissa mainittuna työmarkkinatuen maksupäivänä on hänen väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitettuun väestötietojärjestelmään merkitty kotikuntansa.

3 d §

Muita rahoitusta koskevia säännöksiä

Edellä 8 luvussa tarkoitettu liikkuvuusavustus sekä 10 luvun 6 §:ssä ja muutetaan HE:n mukaisesti: julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettut kulkukorvaukset rahoitetaan valtion varoista.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen ennakoiden ja lopullisen rahoituksen vahvistamisesta ja maksamisesta, 3 a §:ssä tarkoi-

tetun kunnan *ja maakunnan* rahoitusosuuden perimisestä Kansaneläkelaitokselle sekä 3 b §:n 2 momentissa tarkoitetun maksuvalmiussuorituksen suorittamisesta.